

Patrúin le haghaidh na Lámhscríbhneoireachta

TORTHAÍ FOGHLAMA

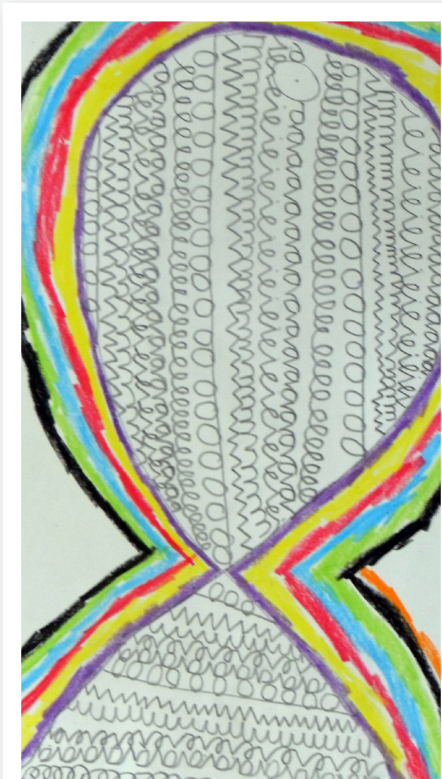
Forbraíonn leanaí coincheapa, meonta agus scileanna maidir le:

- Rannpháirtíocht
- Spreagadh agus rogha
- Lámhscríbhneoireacht

Patrúin agus an Lámhscríbhneoireacht

Uirlisí teagaisc iontacha is ea patrúin agus bíonn siad úsáideach ar gach uile chéim de theagasc na lámhscríbhneoireachta. Cabhraíonn patrúin le leanaí scileanna riachtanacha a fhoghlaim i dtaca leis an scríbhneoireacht ar bhealach spráúil. Nuair a dhéanann leanaí patrúin, déanann siad gluaiseachtaí atá cosúil leo siúd a bhíonn ag teastáil i gcás litreacha arís is arís eile ach gan a bheith buartha faoin litir a chur i gcrích i gceart. Leagtar béim ar an

ngluaiseacht rithimeach de bharr go bhfuil patrúin athchleachtach, rud a theastaíonn uainn i gcás na lámhscríbhneoireachta. Is féidir patrúin a úsáid le scileanna leanaí níos sine a fhorbairt chomh maith.

Na Buntáistí a bhaineann le Patrúin

Is iomaí bealach ar féidir le patrúin cabhrú le leanaí:

1. Mar **réamhchleachtadh** don lámhscríbhneoireacht – rud a fhorbraíonn a scileanna mínluaile agus aireachtála.
2. Le foghlaim faoi **shuíomh ceart an choirp** agus faoin **gcaoi cheart le greim a choinneáil ar uirlis scríbhneoireachta**. Uaireanta is éasca do leanaí díriú ar an ngluaiseacht agus ar shuíomh a gcoirp agus a lámh nuair atá patrún athchleachtach á tharraingt acu ná mar a bhíonn sé nuair atá siad ag scríobh mar is gnách.
3. Le **rithim agus líofacht** a bhaint amach. D'fhéadfadh go n-éireodh leanaí imníoch agus tógtha agus iad ag scríobh. D'fhéadfadh patrúin ligean don leanbh a shuaimhneas a dhéanamh agus d'fhéadfadh go gcabhródh an sruth rithimiúil a bhaineann leo le lámhscríbhneoireacht níos casta ar ball.
4. Le **brú ar an bpeann luaidhe** a laghdú. Ach foghlaim cén chaoi le scríobh gan an iomarca brú agus patrúin á ndéanamh, bíonn sé níos éasca ansin litreacha a scríobh.

Is fearr páipéar bán ná páipéar línithe nuair atá leanaí ag tosú ar phatrúin a chruthú agus a chleachtadh.

Patrúin le haghaidh na Lámhscríbhneoireachta

5. Le seichimh agus gluaiseachtaí treoacha a fhoghlaim, .i., ó bharr go bun, ó chlé go deas, deiseal agus tuathal.

6. Leis an méid chéanna a choinneáil. Is féidir le patrún a athraíonn idir strócanna fada agus gairide an nasc idir na litreacha éiritheacha agus na litreacha x-airde (a, c, e, u, v, srl.) a threisiú, agus is féidir na litreacha is minic a dhéantar rómhór nó róbheag a chur le chéile le litir eile.

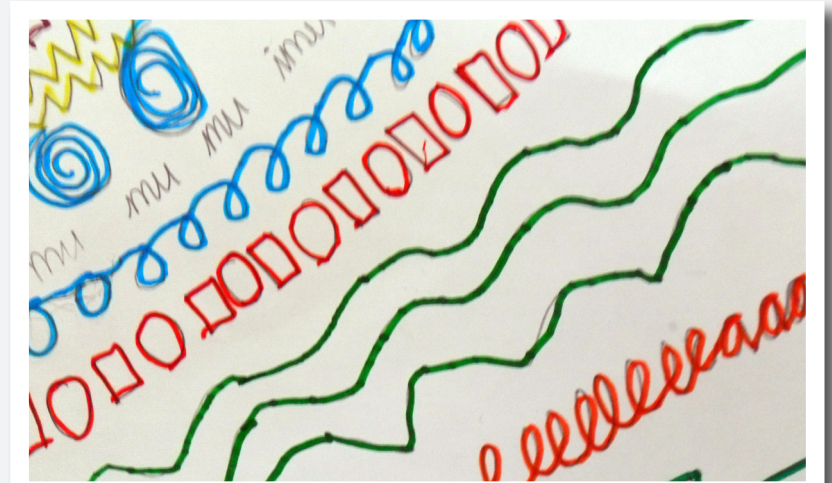
7. Le cruth litreach nó ceangal a bhíonn deacair do leanaí a chleachtadh.

8. Le litreacha a choinneáil ar an líne. Féadann patrún a dhéanamh ar líne rialaithe an tsaintréith seo den dea-lámhscríbhneoireacht a threisiú, rud a théann crua ar roinnt leanaí.

9. Leis an gclaonadh céanna a choinneáil. Bíonn cuma níos fearr ar scríbhneoireacht agus bíonn sí níos éasca le léamh nuair a bhíonn na strócanna síos uile comhthreomhar. Tá sé níos éasca é sin a chleachtadh nuair a scríobhtar patrún ar nós *ululu*.

10. Le luas agus líofacht a mhéadú de réir a chéile, go háirithe de réir mar a éiríonn leanaí níos muiníní as a gcuid scríbhneoireachta.

Sna luathbhlianta bunscoile agus ceangal patrún á chleachtadh, spreag na leanaí chun thart ar 3-5 chruth a scríobh, agus ansin a n-uirlis scríbhneoireachta a ardú. Uaireanta bíonn sé deacair línte fada, leanúnacha foirmeacha/ strócanna a chruthú.

Patrúin le haghaidh na Lámhscríbhneoireachta

Smaointe i gcomhair Patrún

Is iomaí acmhainn atá ar an bhfód a thugann smaointe i dtaca le patrúin a dhéanamh. Tá cláir ar fáil a dhíríonn ar chúpla buntáiste sonrach a bhaineann le patrúin a dhéanamh. Mar shampla, cláir a chabhraíonn le leanaí patrúin a dhéanamh le ceol, patrúin a úsáid le foirmiú litreacha a fhoghlaim, agus patrúin a úsáid le luas agus líofacht a fheabhsú.

Luathphatrúin Scríbhneoireachta

Is trí phatrúin a úsáid a fhaigheann leanaí taithí ar ghluaiseachtaí agus ar chruthanna a fhorbróidh a scileanna luaile agus a chuirfidh lena gcuid muiníne.

I measc na luathphatrún scríbhneoireachta tá

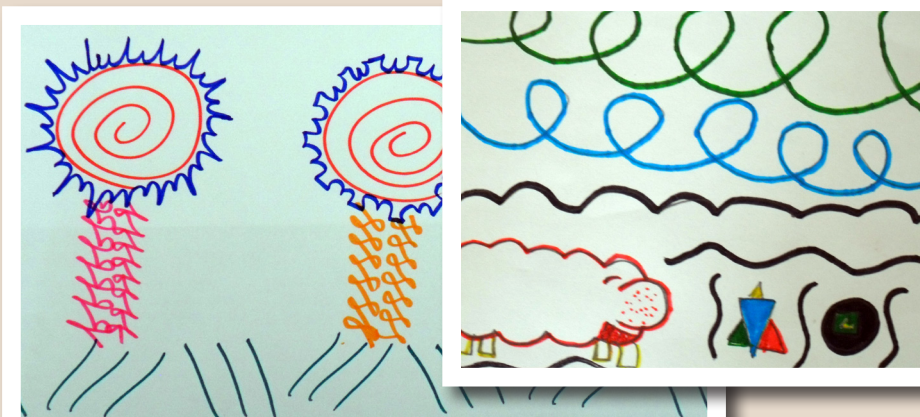
- línte díreacha, suas agus síos
- línte ó thaobh amháin go taobh eile agus línte trasnánacha
- fiarláin
- ciorcail shimplí sa dá threo
- ciorcail chomhlárnacha ag tosú amach sa lár nó ar an imeall amuigh
- poncanna
- bíseanna a théann amach nó isteach
- lúba suas nó bláthfhleasca
- lúba síos nó stuaaráí
- fíor a hocht, idir ingearach agus chothrománach.

Patrúin le haghaidh na Lámhscríbhneoireachta

Tacú le Luathpatrúin Scríbhneoireachta

- Leanaí a spreagadh chun **spraoid a bheith acu** trí phatrúin a dhéanamh agus smaointe éagsúla a thabhairt isteach ceann ar cheann, m.sh., ag bogadh ar chlé nó ar dheis, suas agus síos.
- **Réimse leathan ábhar** a chur ar fáil do leanaí agus iad ag déanamh patrún.
- Deiseanna a chothú le patrúin a dhéanamh mar chuid de

thionscadail, de shúgradh nó d'obair ealaíne i ngrúpaí. Mar shampla, déan patrúin le **rudáí** (cruthanna pasta, blaoscanna, olann, snáithe, taos súgartha), le **gluaiseachtaí** (ag bogadh le chéile ar bhealaí difriúla, patrúin a dhéanamh i ngaineamh le **méara**, loirg choise) agus le **huirlisí scríbhneoireachta** difriúla (cailc sa chlós súgartha, clódóirí péinte).

- I gcás leanaí níos óige, is féidir le múinteoirí **cruthanna bunúsacha** a chur ar fáil is féidir a líonadh le patrúin, m.sh., d'fhéadfadh an múinteoir cruthanna ciorclacha ar pháipéar a chur ar fáil a d'fhéadfadh na leanaí a úsáid le páipéar beartán a dhearadh agus a chruthú le haghaidh an tsiopa san áit súgartha shochdhrámata. Bíodh an imlíne mór a dóthain le go mbeidh siad in ann patrúin a dhéanamh agus beag a dóthain lena chinntiú nach mbeidh sé leadránach do na leanaí.
- Nuair a dhéantar na patrúin le **huirlisí scríbhneoireachta**, spreag na leanaí atá réidh le **greim éifeachtúil** a choinneáil ar a bpinn luaidhe nó a bpinn (b'fhéarr an uirlis a choinneáil idir an ordóg

- agus an chormhéar, le taobh na méire fada ann leis an ngreim thríchosach a chomhlánú). Seans go mbeidh na leanaí óga fós ag úsáid an ghreama peann luaidhe níos bunúsaí.
- Bíonn patrúin níos tarraingtí má chuirtear neart**dathanna** leo. Is beag brú a bhíonn ag teastáil le haghaidh pinn fheiltbhioracha agus d'fhéadfadh sé go mbeidís úsáideach le brú éadrom ar an bpeann luaidhe a spreagadh. Bíonn pinn ghlóthaí an-éifeachtach go deo ar pháipéar daite dorcha.

Patrúin le haghaidh na Lámhscríbhneoireachta

Patrúin a thacaíonn le Foirmiú Litreacha

Féadtar patrúin ar leith atá cosúil leis na patrúin atá ag teastáil le litreacha a scríobh a thabhairt isteach do leanaí a bhfuil taithí acu ar luathpatrúin a dhéanamh. Is fiú go mór na patrúin a dhéanamh chomh mór leis an scríbhneoireacht a dhéanfaidh na leanaí amach anseo. Tá tugtha thíos moltaí i gcomhair patrún a bhaineann le foirmiú litreacha.

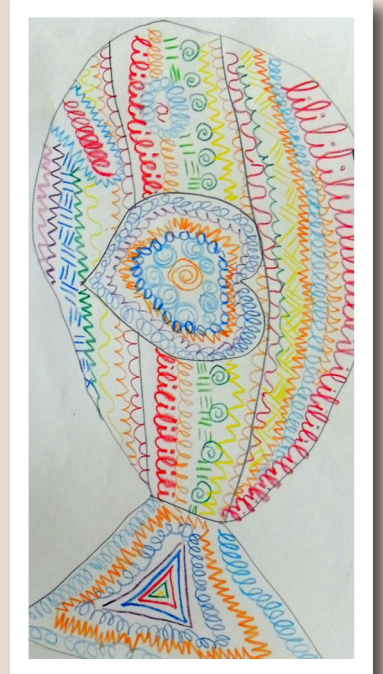
- Déanann **stuanna nó droichid**, déanta le pointí ag an mbonn, aithris ar na gluaiseachtaí léime a úsáidtear sna litreacha **r, b, n, m, h, k, p**.
- Tá **lúba nó bláthfheasca**, déanta le pointí ag an mbarr, ina n-ullmhúchán maith i gcomhair na litreacha **l, t, u, y** a scríobh.
- Tá **ciorcail**, déanta i dtreo tuathalach, ina n-ullmhúchán maith i gcomhair na litreacha **c, a, d, g, q, s** a dhéanamh.

Tabhair **neart deiseanna** do leanaí i ranganna naíonán patrúin a chleachtadh, ar pháipéar aonlínithe, spásáilte go leathan más féidir ar chor ar bith agus le pinn luaidhe, criáin nó pinn fheiltbhioracha.

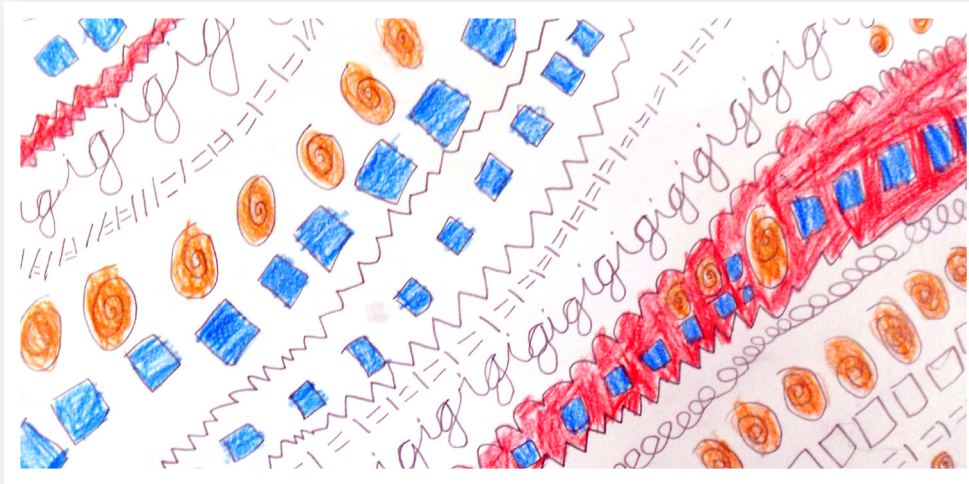
De réir mar a dhéanann leanaí dul chun cinn is féidir leo tosú ar **patrúin a úsáid le chéile** le dearáí agus le huigeachtaí níos casta a fhoirmiú. Mar shampla, d'fhéadfaí línte na bpatrún a fhí le chéile le scinigh dragain nó tonnta a dhéanamh.

Réamhchleachtadh úsáideach i gcomhair lámhscríbhneoireachta le daltaí níos sine is ea **imlíne phatrúnaithe** a chruthú timpeall leathanach scríbhneoireachta.

Is féidir **pictiúr a dhearadh le patrúin le nó focail athfhillteacha** mar uigeachtaí a cheangal leis an téacs lena chinntiú go mbeidh sé níos baintí. D'fhéadfaidís sin a bheith ina n-amharcfhilíocht má roghnaítear na focail go maith leis an achar a líonadh: b'fhéidir 'scamaill lomartha' nó 'tonnta ag briseadh'.

Patrúin le haghaidh na Lámhscríbhneoireachta

Script Reatha

Tacaíonn patrúin go hiontach le script reatha a fhorbairt. Féadtar déanamh patrún a úsáid leis na gluaiseachtaí is gá le litreacha aonair a dhéanamh a theagasc do leanaí agus ansin cuid mhaith den eolas agus de na scileanna is gá le litreacha a cheangal le chéile.

Nuair a dhéantar cleachtadh ar na patrúin cheangail éagsúla, cabhraítear le leanaí ullmhú le litreacha a cheangal. Is féidir le leanaí dul ar aghaidh go dtí patrúin a dhéanamh le péirí litreacha, iad siúd a chaithfear a chleachtadh tuilleadh b'fhéidir nó litreacha a bhfuil cruth cosúil orthu, m.sh. **adada** nó inisealacha an linbh.

Tá déanamh patrún ina chleachtadh úsáideach i gcomhair na lámhscríbhneoireachta ós rud é, tar éis é a theagasc ar an gcéad dul síos, gur féidir le leanaí leanúint ar aghaidh leis ag amanna saora le linn an lae scoile.

Ná déan dearmad a chinntiú go mbaineann leanaí cothromaíocht amach idir rialú agus líofacht de réir mar a dhéanann siad dul chun cinn.

Patrúin le haghaidh na Lámhscríbhneoireachta

Tagairtí

Addy, L. (2003). *How to Understand and Support Children with Dyspraxia*. Cambridge: LDA.

An Roinn Oideachais agus Scileanna (2011). *Litearthacht agus Uimhearthacht don Fhoghlaim agus don Saol: An Straitéis Náisiúnta chun an Litearthacht agus an Uimhearthacht a Fheabhsú i measc Leanáí agus Daoine Óga 2011-2020*. Baile Átha Cliath: ROS. Le fáil ar líne: www.education.ie/admin/servlet/blobServlet/lit_num_strat.pdf?language=EN&igstat=true

Department of Education, an Tasmáin (2009). *Handwriting*. An Roinn Oideachais, an Tasmáin. Le fáil ag www.education.tas.gov.au/school/curriculum/resources/Handwriting.pdf

National Handwriting Association (2008, arna leasú 2010). *Tips for Teaching: Patterns*. National Handwriting Association, an Ríocht Aontaithe. Le fáil ag www.nha-handwriting.org.uk Oileán an Phrionsa Éadbhard, Department of Education and Early Childhood Development (DEECD) (2012). *Department of Education and Early Childhood Development: Guidelines for Handwriting Instruction: Printing and Cursive, Kindergarten to Grade 6*. DEECD: Oileán an Phrionsa Éadbhard, Ceanada. Le fáil ag http://www.gov.pe.ca/photos/original/eecd_printcurk6.pdf

Daltaí de chuid Scoil Náisiúnta Chill Ríicill, Baile Locha Riach, Co. na Gaillimhe a chuir na líníochtaí agus na sleachta scríbhneoireachta samplacha le chéile le haghaidh an Ábhair Tacaíochta seo.